

LUDWIG VAN BEETHOVEN - klasicismus

Milí studenti, milé studentky,

připravila jsem pro vás další vědomostní test - pracujte s příloženými texty (další texty pokračují níže pod fotkami) a s hudebními ukázkami.

Odpovědi testu mi, prosím, pošlete na sudkova@gop.pilsedu.cz do **10. června**.

Do předmětu mailu uveďte **jméno, příjmení, třídu**. Děkuji.

1. Jaké byl Beethoven národností?
2. Kolika let se Beethoven dožil?
3. Jaké metody používal Beethovenův despotický otec, aby synka naučil hudbě?
4. Na jaké dva hudební nástroje Beethoven bravurně hrál?
5. Jaké měl Beethoven v průběhu života zdravotní omezení/postižení?
6. Komu byla původně dedikována (= věnována) jeho 3. symfonie Eroica a proč bylo toto věnování nakonec zrušeno?
7. Kolik měl Beethoven manželek?
8. Jaký měl Beethoven pohřeb? A) skromný B) procesí s desetitisíci lidmi - *zaškrtni správnou odpověď*
9. Jakou zvláštností proslula za války jeho 5. symfonie zvaná Osudová?
10. Kolik napsal celkem symfonií?
11. Ve které symfonii najdeme Ódu na radost?
12. Co má Česká republika společného s touto Ódou na radost?
13. Jeho dílo s názvem Fidelio je: A) symfonická báseň B) píseň C) opera - *zaškrtni správnou odpověď*
14. Co tě zaujalo na životě L. van Beethovena?
15. Poslechni si obě ukázky jeho 3. věty Moonlight sonáty. Která se ti líbí víc a proč?

Ukázka 1:

<https://www.youtube.com/watch?v=zucBfXpCA6s>

Ukázka 2:

<https://www.youtube.com/watch?v=MZuSaudKc68>

LUDWIG VAN BEETHOVEN

16. PROSINCE 1770 – 26. BŘEZNA 1827

ZNAMENÍ:
STŘELEC

NÁRODNOST:
RAKUŠAN

HUDEBNÍ STYL:
KLASICISTNÍ

VÝZNACNÉ DÍLO:
„ÓDA NA RADOST“ Z DEVÁTÉ SYMFONIE (1824)

KDE JSTE HO SLYŠELI:
V *MECHANICKÉM POMERANČI*, KDYŽ PSYCHOPAT ALEX DELARGE
PROCHÁZÍ TERAPIÍ PROTI NÁSILÍ

„HUDBA JE VÍNO, KTERÉ VE MNE PROBOUZÍ
NOVÉ PROCESY ZROZENÍ, A JÁ JSEM BACCHUS,
KTERÝ TOTO ZÁZRAČNÉ VÍNO PRO LIDSTVO
LISUJE A NAPÁJÍ JEJICH DUŠI.“

CITÁT

Proč nemůžeš být víc jako Wolfgang?

Beethoven se narodil do hudebnické rodiny v německém městě Bonnu. Jeho otec Johann byl tenorista u místního dvora a alkoholik k tomu. Synův příchod na svět v roce 1770 přijal lhostejně a dítěti moc pozornosti nevěnoval až do chvíle, než se ukázalo, že synek má jisté instinktivní nadání pro hudbu. Dobře věděl o Mozartově raném úspěchu, a tak se rozhodl, že také on vloží svou slávu na bedra malého syna.

Leopold Mozart byl manipulativní pitomec, Johann Beethoven však krutý a násilnický morous. Sousedi nikdy nezapomněli na to, jak viděli malého Ludwiga vzlykat nad klávesami. Čas, který netrivil u klavíru, věnoval hodinám hudební teorie nebo cvičení na housle. Málokdy se přitom neocitl zamčený ve sklepě nebo nedostal rákoskou.

Johannovy metody byly brutální, ale přinášely ovoce. V deseti letech měl Ludwig encyklopedické znalosti hudební teorie a rovněž hrál virtuózně na klávesové nástroje. Jenomže neměl nikdy moc času na běžné učení, a tak psal jedním slovem příšerně a počítání mu také dvakrát nešlo – nikdy nezvládl násobilku (objevují se i tvrzení, že byl dyslektik). V jedenácti letech definitivně ze školy odešel.

Nechutné zvyky úspěšného skladatele

V té době si Beethovenovi přátelé začínali všimnout, že se skladatel vyhýbá společnosti. Haydn poznamenal, že Beethoven už nikdy nikam nechodí. A jeden Beethovenův host měl dojem, že klavír u něj doma není zrovna naladěný. Beethoven věděl moc dobře, co se děje: přicházel o sluch. Docházelo k tomu postupně, ale nakonec neslyšel ani sebehlasitější křik.

Trpěl i dalšími zdravotními problémy, včetně křečí v břiše, pravidelných průjmů a častých bolestí hlavy. Cítil se tak mizerně, až uvažoval o sebevraždě. Zarazila ho jenom pevná víra ve vlastní umění. Na podzim 1802, když bydlel v malém městečku Heiligenstadt, dojemně sepsal umělecké rozhodnutí, které ho drželo při životě: „Zdálo se mi nemožné opustit tento svět, dokud mu nepředám to, co cítím, že v sobě mám,“ napsal v tom, co proslulo jako heiligenstadtský testament. Dokument měl podobu dopisu bratrovi, ale nechal ho ležet zapečetěný ve svém stole až do smrti.

Toto nové odhodlání dodalo Beethovenovi další příval energie a nápadů. Třetí symfonie, „Eroica“ (původně dedikovaná Napoleonovi Bonapartovi – dokud se generál nerozhodl napadnout Beethovenovo Rakousko), byla tak převratná, že se orchestr při zkouškách pravidelně zmatený ztrácel a kritici dílo označili za „bizarní“. Také publikum si stěžovalo, že je to kus příliš dlouhý. „Dal bych krejcar za to, aby už skončili,“ stěžoval si jeden posluchač.

Beethovenova „bizarnost“ nekončila hudebními výstřednostmi. Nejlépe se mu skládalo, když chodil sem a tam, a tak si město brzy zvyklo ho vídat, jak bloumá ulicemi, máchá pažemi a vykřikuje úryvky melodií, nevnímaje davu zvědavých kluků, kteří se za ním táhli.

Nikdy nezůstal na jednom místě moc dlouho. Ve Vídni se stěhoval nejméně čtyřicetkrát a v jednu chvíli platil nájem na čtyřech různých místech. Byl to také dost nepořádný nájemník. Host, který za ním v roce 1809 přišel, ho našel na „tom nejšpinavějším, nejnepořádnějším místě, jaké si dokážete představit“. Na každé židli ležely talíře s nedojedeným jídlem a visely přehozené šaty. Klavír a stůl vedle něj byly zavalené nedokončenými partiturami plnými kaněk. A pod klavírem stál nevynesený nočník.

O moc přitažlivěji nevypadal ani sám Beethoven – šaty měl tak potrháné a špinavé, že mu je zděšení přátelé pravidelně vyměňovali sami. Jako mladík býval snědý, ale nemocí zesinal. Široký obličej měl zjizvený od neštovic a šedivé vlasy mu trčely do všech stran.

PODLE JEDNOHO HOSTA ŽIL BEETHOVEN „V TOM NEJŠPINAVĚJŠÍM, NEJNEPOŘÁDNĚJŠÍM MÍSTĚ, JAKÉ SI DOKÁŽETE PŘEDSTAVIT“ – VŠUDE PLNO NEDOJEDENÉHO JÍDLA A SMRADLAVÝCH NOČNÍKŮ.

Není divu, že příslušnice něžného pohlaví o něj zájem nejevily, přestože on o ně stál velmi usilovně. Měl ve zvyku zamilovávat se do nedostupných žen – obvykle z vyšší třídy a často vdaných. Jeho největší láska dosáhla až mytických rozměrů, neboť o ní víme díky dalšímu nadeslanému dopisu, tentokrát adresovanému „nesmrtelné milované“. O tom, kdo byla adresátkou, se vedly dlouhé diskuse; dnes se většina historiků shoduje, že to byla Antonie Brentanová, manželka frankfurtského bankéře. Delikátní a uhlazená Antonie svého Beethovena uctívala („Je jako bůh mezi smrtelnými,“ napsala), ale zůstávala věrná manželovi. Jestli to Beethovena zraňovalo, snad našel jistou útěchu ve faktu, že nenaplněná láska je mnohem romantičtější než manželka, která by od něj chtěla, aby házel špinavé prádlo hezky do koše.

POSLEDNÍ OKAMŽIKY

Než Beethoven dojel do Vídně, měl vysokou horečku a zápal plic. Nikdy se už úplně neuzdravil. Tři měsíce mu bylo čím dál hůř. Není tak docela jasné, co se stalo pak. Podle jedné verze byl skladatel už osmačtyřicet hodin v kómatu, když 26. března 1827 při prudké bouři náhle otevřel oči ve chvíli, kdy pokoj ozářil blesk. Beethoven zvedl pravou ruku, sevřel ji v pěst a padl mrtvý.

Za skladatelovou rakví kráčelo procesí více než deseti tisíc lidí. Beethoven se stal idolem příští generace romantických skladatelů, kteří tleskali nejen jeho intenzivní a expresivní hudbě, ale také odmítání podvolit se obvyklému vkusu. Přesto dnes jeho témata a motivy rozpoznávají i ti, kdo se o klasickou hudbu vůbec nezajímají.

CO TAKHLE PÁTÁ?

Beethovenova Pátá symfonie měla premiéru v roce 1808, ale nejvíc se proslavila za druhé světové války. Britové si uvědomili, že slavné úvodní téma (da-da-da-duuum) má stejný rytmus jako písmeno „v“ v Morseově abecedě (tečka-tečka-tečka-čárka), a tak se symfonie stala symbolem vítězství nad fašismem. BBC zahajovala své vysílání do okupované Evropy těmito čtyřmi tóny, což symbolizovalo naději v nadcházející vítězství.

LUDWIG VAN BEETHOVEN - klasicismus

Doba:

- ♣ historických proměn a bouřlivých revolučních událostí, doba Velké francouzské revoluce a jejích ohlasů v Evropě

Život:

- ♣ nepříznivé domácí prostředí (povaha – nedůvěřivost, uzavřenost, vzpurnost)
- ♣ od 7 let vystupoval jako zázračné dítě podobně jako Mozart - šlechtické kruhy
- ♣ stýkal se s nejvýznamnějšími osobnostmi umělecké společnosti
- ♣ v roce 1787 se ve Vídni setkal s Mozartem
- ♣ studoval u Haydna a Salieriho
- ♣ okolo roku 1800 krize - nešťastný vztah a těžká sluchová choroba

Dílo:

Zakladatel moderní symfonie

- ♣ jeho symfonie se stává filosofickým dílem, řešícím hudebními prostředky závažné životní problémy, velký časový rozsah; zvětšil rozpětí vět,
- ♣ menuet nahradil scherzem

scherzo: žertovná skladba, původně vokální /16.st./, později instrumentální /17.st./

uplatnil i vokální složku (**9. symfonie s Ódou na radost**)

1. věta - těžiště klasické symfonie (dramatický zápas plný kontrastů)
2. věta - vroucí zpěv či filozofická meditace
3. věta - scherzo, které nahradilo menuet má prudký, impulsivní charakter
4. věta - postupem doby nabývá stále většího významu (vítězný charakter)

♣ **9 symfonií** - každá je svébytná

1. C dur – mozartovsko-haydnovský charakter
2. D dur – náznaky nového stylu; ještě Haydn
3. Es dur – revoluční charakter; **Eroica**;
původně věnována Napoleonovi, věnování staženo poté, co se prohlásil císařem;
2. věta je smuteční pochod
4. B dur – oddechové, svěží dílo
5. c moll – strhující obraz lidského zápasu a zároveň symbolem víry v vítězství;
Osudová; pro B. typický rytmus
6. F dur – pěťivěťá – vztah k přírodě; **Pastorální**; tónomalba, ale ne moc
7. A dur – strhující rytmus a opojivá melodika; „Apoteóza tance“ (Wagner)
8. F dur – návrat (Haydn, Mozart)
9. d moll – pro sóla, sbor a orchestr; do 4. věty je vložena **Óda na radost** (= dnes **hymna EU**); oslnivá skladebná technika, smysl pro monumentální hudební architekturu; láska k lidstvu; symbol životní radosti a výzva k lidskému sbatrření

Klavírní skladby

- ♣ psal je celý život; velká profesionální zkušenost klavírního hráče; není to efektní a prázdná virtuosita; znám jako pianista velkého výrazu a citové hloubky
- ♣ 32 klavírních sonát patří k základním dílům světové klavírní literatury
- ♣ nejznámější **Sonáta cis moll, op. 27 Měsíční svit (Moonlight)**

Opera

- ♣ jediná opera **Fidelio** - obsahově revoluční opera o touze po svobodě; po dokončení ji ještě dvakrát přepracoval

Charakteristika Beethovenovy hudby:

- ♣ velká energie, myšlenková a citová angažovanost; ve srovnání s Haydnem a Mozartem je Beethoven mnohem drsnější a výrazově silnější

Význam:

- ♣ trvalá a silná inspirace, srozumitelný jazyk, hluboké vnitřní prožitky, vede k hlubšímu přemýšlení o lidském životě; radost a naděje i víra v člověka a lepší svět

Literatura:

Beethoven, L.: Listy o umění, lásce a přátelství. Panton, Praha 1971.

Hronek, M. – Pulkert, O.: Beethoven. Osobnost génia v korespondenci. Vyšehrad. Praha 2004

Rolland, R.: Beethoven a ženy. Goethe a Beethoven. SNKLHU, Praha 1956.

Rolland, R.: Beethovenův život. SNKLHU, Praha 1956.

Rolland, R.: Beethoven I. – V. Praha. SNKLHU, 1957-61.

http://hudobnik.wbl.sk/dejiny_hudby_-_skripta_-srpen_2010.pdf
s. 51-54